

KRONIKK & DEBATT

Hvordan samarbeide

Årets
kronikører

Signe Bock Seggaard, forsker ved Institutt for samfunnsforskning

Guri Tyldum, forsker ved forskningsstiftelsen Fafo

Lill Egeland, advokat i Simonsen Vogt Wiig

Guro Slettemark, generalsekretær i Transparency International Norge

Are Karlsen, fylkestingspolitiker i Vestfold. Tidligere Ap-ordfører i Horten

Bjørn Gudbjørgrud, styreleder i Norsk Kommunedirektørforum. Kommunedirektør i Sandefjord

Halvard Vike, professor ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Forsker ved Telemarkforskning

Carl Fredrik Dons, dosent ved Institutt for lærerutdanning, NTNU

Museene trenger de frivillige, men vi må snakke mer om hvordan vi skal få til et samarbeid mellom aktører med ulike **FORVENTNINGER OG FORUTSETNINGER.**

Kronikk
Signe Bock Seggaard

signe.b.segaard@samfunnsforskning.no

Frivillighet er en dyd i norsk kulturpolitikk. Uavhengig av regjeringsfarge ses frivillighet dels i sammenheng med en demokratisk visjon om et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv og dels som en bærebjelke for kulturen.

I Hurdalsplattformen framheves et lokalt perspektiv på kulturens demokratiserende rolle og på frivillige organisasjoner som en del av samfunnets demokratiske infrastruktur. Det heter at de gir «folk i alle aldrar moglegheit til å møtast, engasjere seg og vere ein del av eit fellesskap».

Den kulturpolitiske visjonen om at frivilligheten skal være en bærebjelke, gjelder også museumssektoren. På den ene siden betraktes det som et middel *mot* faglig snever-

synthet, ekskludering og lukkethet. På den andre siden er hensikten å understøtte Museums-Norges rolle i en større demokratisk infrastruktur.

Det handler om museenes utvidede samfunnsmandat i det deltagende demokratiet og en forventning om at institusjonene legger til rette for deltakelse og selv fyller «rolla som samfunnsinstitusjonar, i ein aktiv dialog med samfunn og publikum».

Museene betraktes på den måten også som lokale arenaer for demokratisk deltakelse, i tillegg til å være utstillingssted.

Spørsmålet er imidlertid hvordan museene som profesjonelle institusjoner, forholder seg til slike demokratiforankrede forventninger for frivilligheten, og – ikke minst – hvilke utfordringer de møter når forventningene skal innfris.

Dette er spørsmål som jeg nylig har belyst i rapporten «Frivillighet i norsk museumssektor. Institusjonenes erfaringer, syn og forventninger. Den er basert på samtaler med engasjerte ledere fra et variert utvalg av museumsinstitusjoner.

Gjennom samtalene kommer det fram at det finnes ulike motivasjoner for å inkludere frivillige. Noen institusjoner knytter sin motivasjon direkte til sitt demokratiske samfunnsoppdrag; museets ansvar som samfunnsaktør og det å jobbe tett opp mot lokalsamfunnet og invitere innbyggerne inn.

Det er imidlertid ikke alltid så enkelt. Lederne understreker at barrierene og utfordringene for museumsfrivilligheten er mange. Det gjelder organisatorisk og personalmessig kapasitet, økonomi og formalia knyttet til å rekruttere, organisere, lære opp og ta HMS-ansvar for frivillige.

Det er også institusjoner som fremhever hensynet til kulturfaglig kompetanse som en utfordring. Forklaringen er at det oppstår et dilemma mellom kulturfaglig profesjonalitet og det å inkludere den «uforutsigbare» frivilligheten.

Andre ledere peker på utviklingen i samfunnet generelt, og ikke minst demografiske forhold, når det gjelder å rekruttere et mangfold av befolkningsgrupper som frivillige,

slik denne lederen gjør: «Vel, mange av våre samfunn har arbeidsinnvandrere. Det er ikke enkelt å få dem inkludert i det kulturelle, sosiale livet, og det er mange grunner til det: Språk er selvfølgelig en ting. Det andre er at hvis man skal jobbe i fiskeindustrien ...har ikke disse folka særlig fritid».

Det finnes imidlertid også ledere som mener at de tyngste utfordringene for museumsfrivilligheten, ligger hos både hos de frivillige selv og hos kommuner og andre myndigheter som er involvert i og samarbeider med sektoren.

Fra museenes perspektiv handler disse utfordringene blant annet om at frivillige, kommuner og fylkeskommuner har «feilaktig» forståelse av egen rolle så vel som av museenes rolle og mandat: De frivillige mangler forståelse for museene som profesjonelle driftsinstitusjoner. Kommuner mangler kulturfaglig kompetanse og går til tider i allianse med frivilligheten *mot* museene.

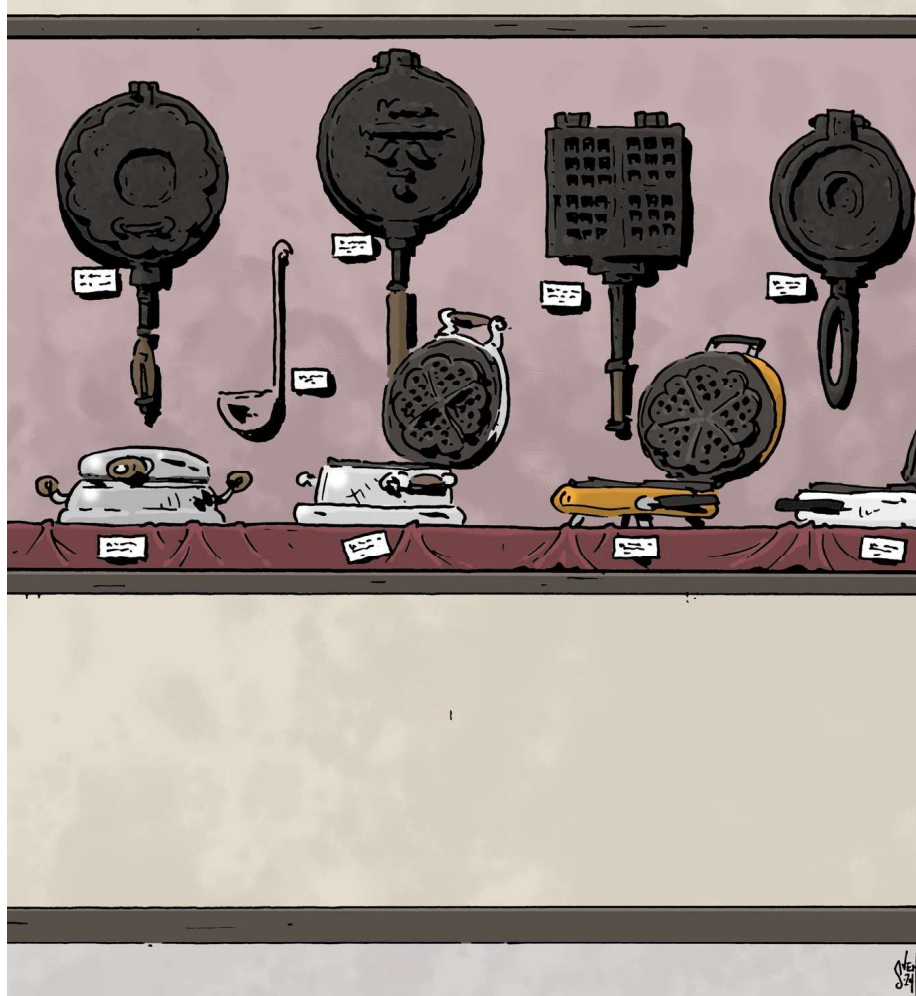
Problemet er at dette står i veien for konstruktivt samarbeid og dermed muligheten for å realisere

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt. Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger på kommunal-rapport.no/debatt

med frivillige?

ILLUSTRASJON: SVEN TVEIT

museenes utvidede samfunnsmandat.

I samtalen var museumslederne nettopp særlig opptatt av å fremheve det gjensidige ansvaret for å realisere den demokratiske visjonen: Alle aktører – museer, frivilligheten, kommuner og fylkeskommuner – må bidra og ta ansvar. Det kan og skal ikke bare være museumsinstitusjonenes oppgave.

Å legge vekt på gjensidighet på denne måten impliserer også det syn at kulturen bør hvile på flere pilarer som er forankret i et felles fundament. Billedlig sagt er pilarene frivilligheten, museumsinstitusjonene og myndighetene, mens fundamentet er en felles forståelse av politikkenes innhold – idealer og rammebetingelser – og av egen og de andres roller. Det er her *samtalen* som virkemiddel kommer inn.

Den store samtalen handler om hva museumsfrivillighet er, felles rolle- og ansvarsforståelser, og om hvordan museumsinstitusjonene og sektoren skal utøve sitt utvidede demokratiske samfunnsmandat i samspill med frivillige, kommuner og fylkeskommuner. Men ikke bare

Den demokratiske visjonen for museumsfrivilligheten skal tross alt gjennomføres på lokalt nivå.

er det behov for den store samtalen.

Det er også behov for den lokale samtalen. Den skal konkretisere rammene, betingelsene og utfordringene knyttet til den demokratiske visjonen for museumsfrivilligheten. Det er tross alt på lokalt nivå at idealene skal gjennomføres.

Den demokratiske visjonen i kulturpolitikken, og museumspolitikken spesielt, fordrer gjensidighet mellom aktører på ulike nivåer. Derfor er det nødvendig med utveksling av erfaringer og en god avklaring av roller og forventninger.

Skal museene lykkes med å bli lokale arenaer for deltakelse og inkludering, må det legges til rette for samarbeid mellom aktører som kan ha ulike forventninger og forutsetninger. Her har museumssektoren et klart ansvar. Men det har også de frivillige så vel som myndigheter på ulike nivåer.

Vi er langt over halvveis i regjeringsperioden uten tegn til satsing på kystinfrastruktur.

Farlige fylkesveier stopper utviklingen langs kysten

Det er behov for en satsing på kystinfrastruktur for å sikre trygge forbindelser og nye arbeidsplasser.

Fylkesveiene er våre viktigste næringsveier langs kysten, og sammen med havnene er de avgjørende for både velferd, arbeidsplasser og verdiskaping.

Det meste av næringstransporten starter på en fylkesvei, og oftest går ferden videre ut på havet. Over 90 prosent av all eksport tar sjøveien ut av Norge. Det samme gjør om lag halvparten av innenriks gods. Fylkesveier og havner er derfor viktige motorer i økonomien vår.

Norge har fire ganger mer fylkesvei enn riksvei. Skulle man kjørt hele fylkesveinettet, ville det tilsvart en runde rundt ekvator. Men det ville ikke blitt en spesielt behagelig eller trygg kjøretur. Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) beregnet i 2021 at fylkesveiene hadde et oppgraderingsbehov på svimlende 700 milliarder kroner. I fjor slo de fast at forfallet krever ytterligere 1-1,5 milliarder kroner hvert eneste år. Det er dessverre en sannhet at det meste av næringstransporten starter på en dårlig og farlig fylkesvei.

Det enorme etterslepet har skapt store utfordringer for sjøtransporten. Norske Havners medlemsundersøkelse viser at halvparten av havnene sliter med svak veitilknytning. Det går ut over konkurransekraften til lokale arbeidsplasser og reduserer verdiskapingen.

Dette har også regjeringen sett. I Hurdalsplattformen står det at de vil satse på en helhetlig og forpliktende plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene.

De vil også styrke satsingen på tiltak innen kyst, havn og farleder, og samtidig øke norsk eksport utenom olje og gass med minst 50 prosent.

I sommer konkluderte

regjeringen også i distriktsmeldingen med at samferdselspolitikken er helt avgjørende for bosetting og arbeidsplasser i hele landet, og at gode transportforhold er viktig for utviklingen i og mellom regioner.

Det hersker liten tvil om at en satsing på kystinfrastruktur vil være avgjørende for at regjeringen skal klare å realisere sine politiske mål. Men det skjer lite. Og nå går det på livet løs.

I vedlegget om trafikksikkerhet i Nasjonal transportplan (NTP) går det fram at det er 90 prosent høyere risiko for å bli drept eller hardt skadd på fylkesveinettet enn på riksveinettet. Når regjeringen sier at de vil intensivere arbeidet for å nå visjonen om null drepte og hardt skadde i trafikken, gir det en dårlig smak i munnen at fylkesveiene synes å være overlatt til seg selv.

Regjeringen skal ha honnør for sine mange gode målsettinger. Men nå er vi langt over halvveis i regjeringsperioden uten tegn til satsing på kystinfrastruktur.

En satsing på fylkesveier langs kysten er ikke bare en realisering av regjeringens løfter – det er først og fremst en satsing på velferd, arbeidsplasser og verdiskaping.

Ingvar M. Mathisen
styreleder i Norske Havner og havnedirektør i Oslo Havn

Kjell-Olav Gammelsæter
direktør i Norske Havner

